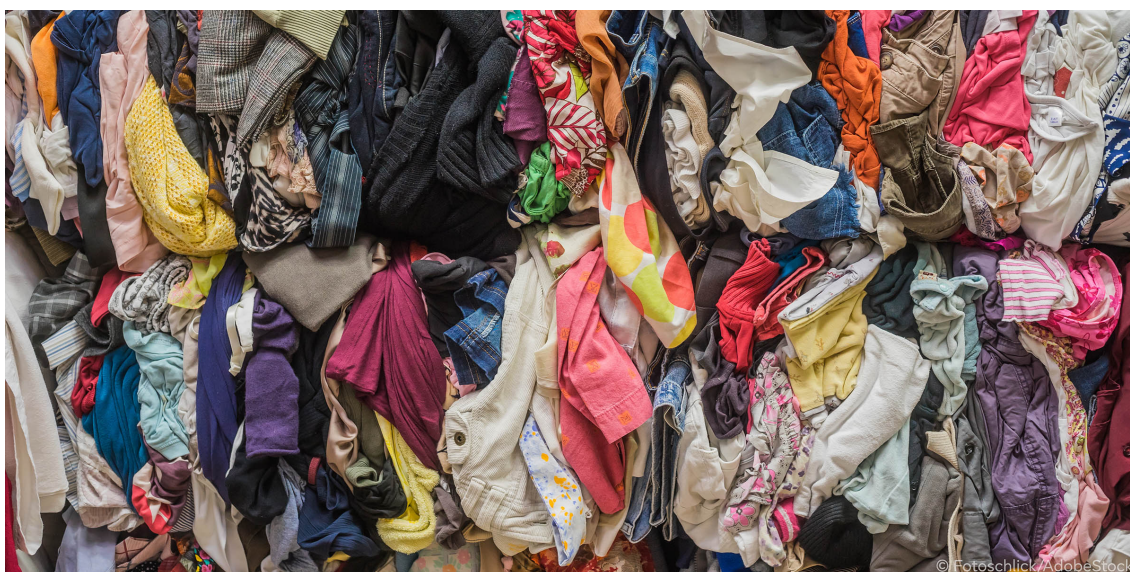

Tekstilės gamybos ir atliekų poveikis aplinkai (INFOGRAFIKAI)

Dėl greitosios mados išaugo pagaminamų ir išmetamų drabužių kiekis. Sužinokite daugiau apie to poveikį aplinkai ir ES sprendimus.

Greitoji moda – tai nuolatinė naujų stilių pasiūla labai mažomis kainomis. Norėdama sumažinti jos poveikį aplinkai ES siekia sumažinti tekstilės atliekų kiekius ir didinti tekstilės gaminių gyvavimo ciklą bei skatinti jos perdirbimą. Tai yra plano, kuriuo siekiama [iki 2050 m. sukurti žiedinę ekonomiką](#), dalis.

Sužinokite daugiau [apie žiedinę ekonomiką, jos svarbą ir naudą](#)

TEKSTILĖS GAMYBA

Pasaulinė tekstilės pluošto gamyba išaugo beveik dvigubai:

nuo

58 mln. t
2000 m.

iki

109 mln. t
2020 m.

taip pat prognozuojamas tolesnis augimas iki

145 mln. t
2030 m.

Šaltinis: Europos aplinkos agentūra (EEA); ETC-CE ataskaita 2023/5, 2023 m.

Tekstilės gamyba

Perteklinis gamtinių išteklių vartojimas

Apskaičiuota, kad vieniems medvilniniams marškinėliams **pasiūti reikia 2700 litrų gėlo vandens** – jo užtektų vieno žmogaus geriamojo vandens poreikiams patenkinti pustrėčių metų.

Tekstilės sektorius buvo **trečia pagal dydį vandens išteklių mažėjimo ir žemės naudojimo 2020 m. priežastis**. Tais metais drabužiams ir avalynei kiekvienam ES piliečiui pagaminti reikėjo vidutiniškai devynių kubinių metrų vandens, 400 kvadratinių metrų žemės ir 391 kg žaliavų.

Vandens tarša

Apskaičiuota, kad tekstilės gamyba atsakinga už 20 proc. pasaulio švaraus vandens užteršimą dažymo ir kitais gamyboje naudojamais produktais.

Vienas poliesterio drabužių skalbimas gali išsiskirti **700 tūkst. mikroplastiko pluoštų**, kurie gali patekti į maisto grandinę.

Didžioji dalis mikroplastiko iš tekstilės išsiskiria per kelis pirmuosius skalbimus. Greitoji mada yra grindžiama masine gamyba, mažomis kainomis ir didelėmis pardavimo apimtimis, o tai skatina daug pirmųjų skalbimų.

Dėl sintetinių gaminių skalbimo vandenynų dugne kiekvienais metais susikaupia daugiau kaip pusė mln. tonų mikroplastiko. Be šios pasaulinės problemos, drabužių gamybos tarša daro **pražūtingą poveikį vietos žmonėms, gyvūnams ir ekosistemoms, kuriose veikia fabriakai**.

Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimas

Apskaičiuota, kad mados pramonė atsakinga už 10 proc. viso pasaulio anglies dioksido išmetimą į aplinką – daugiau nei **tarptautiniai skrydžiai ir jūrų laivyba kartu sudėjus**.

Europos aplinkos agentūros duomenimis, 2020 m. vieno asmens ES tekstilės įsigijimai sąlygojo apie 270 kg anglies dioksido išmetimą. Tai reiškia, kad dėl ES suvartotų tekstilės gaminių į aplinką buvo išmesta 121 mln. tonų šiltnamio efektą sukeliančių dujų.

Tekstilės atliekos patenka į sąvartynus, o jų perdirbimas yra mažas

Pasikeitė ir tai, kaip žmonės atsikrato nereikalingų drabužių – daiktai išmetami, o ne dovanojami. Mažiau nei pusė dėvėtų drabužių surenkama pakartotiniam naudojimui arba perdirbimui, ir **tik 1 proc. jų perdirbama į naujus drabužius**, nes technologijos, kurios leistų perdirbti drabužius į pirminius pluoštus, tik dabar pradedamos plėtoti.

.....

Tik 1 proc.

naudotų drabužių yra perdirbami į naujus.

.....

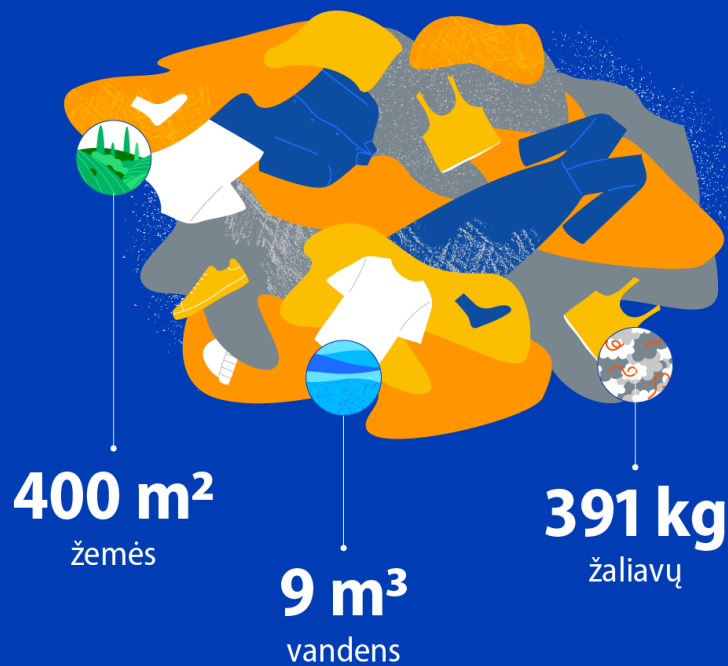
Kasmet europiečiai vidutiniškai naudoja beveik 26 kg tekstilės gaminių ir išmeta apie 11 kg jų. Panaudoti drabužiai gali būti eksportuojami už ES ribų, tačiau dažniausiai (87 proc.) deginami arba atsiduria sąvartynuose.

Vartojimo didėjimui esminę reikšmę turėjo greitosios mados atsiradimas, kurį iš dalies lėmė socialinė medija ir pramonė, mados tendencijas pasiūlanti greičiau ir didesniai vartotojų skaičiui.

Naujos strategijos šiai problemai spręsti apima naujų drabužių nuomos verslo modelių kūrimą, produktų gamybą taip, kad būtų lengviau juos pakartotinai naudoti ir perdirbti (žiedinė mada), vartotojų raginimą pirkti mažiau, bet geresnės kokybės drabužių (lėtoji mada) ir bendrai vartotojų elgsenos nukreipimą į tvaresnius pasirinkimus.

TEKSTILĖS POVEIKIS APLINKAI

2020 m. tekstilės suvartojimas, tenkantis vidutiniškai vienam ES gyventojui, pareikalavo:

ir išmetė į aplinką apie **270 kg** anglies dioksido

Šaltinis: Europos aplinkos agentūra (EEA), 2023 m.

Tekstilės poveikis aplinkai

Vykdomi darbai: ES tvarios ir žiedinės tekstilės strategija

Įgyvendindama žiedinės ekonomikos veiksmų planą, [Europos Komisija 2022 m. kovo mėn. pristatė naują strategiją](#), kuria siekiama, kad tekstilė taptų patvaresnė, taisoma, pakartotina

naudojama ir perdirbama, taip pat būtų sprendžiama greitosios mados problema ir skatinamos inovacijos šiame sektoriuje.

Naujojoje strategijoje numatyti nauji tekstilės gaminių ekologinio dizaino, aiškesnės informacijos reikalavimai, skaitmeninis gaminio pasas ir raginimai įmonėms prisiimti atsakomybę bei veikti taip, kad kuo labiau sumažintų savo anglies dioksido ir poveikį aplinkai.

Birželio 1 d. Europos Parlamento nariai pateikė pasiūlymus dėl griežtesnių ES priemonių, kuriomis siekiama sustabdyti perteklinę tekstilės gamybą ir vartojimą. Parlamentas paragino, kad tekstilės gaminiai būtų gaminami laikantis žmogaus, socialinių ir darbo teisių, taip pat aplinkosaugos ir gyvūnų gerovės reikalavimų.

Galiojančios ES priemonės dėl tekstilės atliekų

ES turi [ES ekologinį ženklą](#), kuriuo ekologinių kriterijų besilaikantys gamintojai gali žymėti savo gaminius, ir taip užtikrinti, kad kenksmingų medžiagų naudojimas bus ribotas, vandens bei oro tarša – mažesnė.

Pagal [Atliekų direktyvą](#), kurią Parlamentas patvirtino 2018 m., ES šalys iki 2025 m. privalo įtvirtinti, kad tekstilės gaminiai bus atskirai surenkami. Į naująją Komisijos strategiją taip pat įtrauktos priemonės, kuriomis siekiama: spręsti pavojingų cheminių medžiagų problemą, raginti gamintojus prisiimti atsakomybę už savo gaminius visoje vertės grandinėje, įskaitant atvejus, kai jie tampa atliekomis, ir padėti vartotojams rinktis tvarius tekstilės gaminius.

2024 m. kovo mėn. [Europos Parlamentas pateikė idėjas](#) dėl tekstilės atliekų taisyklių pakeitimų. Persvarstant atliekų direktyvą bus išplėstos gamintojų atsakomybės. Tai reiškia, kad tekstilės gaminių, tokių kaip drabužių, avalynės, aksesuarų gamintojai, taip pat kitos įmonės, tiekiančios tokius gaminius į bendrą Europos rinką, turės padengti atskiro surinkimo, rūšiavimo ir perdirbimo išlaidas.

Nors Komisija pasiūlė išplėstas gamintojų atsakomybes pradėti taikyti praėjus 30 mėnesių nuo direktyvos įsigaliojimo, EP nariai siekė pradėti taikyti taisykles po 18 mėnesių. Be to, ES šalys būtų įpareigosios iki 2025 m. sausio 1 d. atskirai surinkti tekstilės gaminius pakartotiniam naudojimui, paruošimui pakartotiniam naudojimui ir perdirbimui.

„Prašome nustatyti tekstilės atliekų mažinimo tikslą ir stebėti eksportuojamą naudotą tekstilę“, – sakė Parlamento pranešėja Anna Zalewska (Europos konservatoriai ir reformuotojai, Lenkija). Ji taip pat paragino sukurti geresnę atskiro tekstilės surinkimo infrastruktūrą ir efektyvesnę komunalinių atliekų rūšiavimą, kad daiktai, kuriuos būtų galima perdirbti, būtų atskiriami prieš siunčiant viską į sąvartyną ar deginti.

Tolesni veiksmai

Derybas su Taryba vykdys kitas Parlamentas, kuris bus išrinktas per Europos Parlamento rinkimus 2024 m. birželio 6–9 d.

Daugiau apie atliekų klausimo sprendimus ES

- [Atliekų tvarkymas ES: faktai ir skaičiai](#)
- [Naujos ES taisyklės dėl tvaresnių baterijų](#)
- [Elektros ir elektronikos atliekos ES: faktai ir skaičiai](#)
- [ES kyla į kovą su plastiko šiukšlėmis](#)
- [Kaip sumažinti pakavimo atliekas ES? \(INFOGRAFIKAI\)](#)
- [Maisto švaistymo mažinimas: ES veiksmai](#)

Papildoma informacija

[Tekstilės ir drabužių pramonės poveikis aplinkai](#)
[Gamybos ir vartojimo įpročių transformacija](#)
[Žiedinės ekonomikos veiksmų planas](#)
[Teisėkūros traukinys](#)